

ปัญหาการคุ้มครองแรงงานในภาคเกษตรกรรม
: ศึกษากรณีการเลี้ยงไก่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

นางสาวภัทรพร พินิจพลนิกร

ศูนย์วิทยพัทธยากร

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

ISBN 974-632-172-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I1684444X

**PROBLEMS OF LABOUR PROTECTION IN AGRICULTURAL SECTOR
:A CASE STUDY OF CHICKEN FARMING
IN CHACHOENGSAO PROVINCE**

Miss Pattaraporn Pinitponnikorn

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1995

ISBN 974-632-172-2

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงด้วยความเมตตาอย่างยิ่งของท่านรองศาสตราจารย์
สุดาศิริ วศวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาให้ข้อคิด คำแนะนำ แก่ผู้เขียนในการเขียน
วิทยานิพนธ์ ตลอดจนกรุณาแก้ไขทั่วถึงข้อบกพร่อง ตั้งแต่เริ่มเขียนเค้าโครงจนกระทั่งสำเร็จเป็น
วิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของ ท่านอาจารย์ประสงค์ รัตนันท์
ท่านอาจารย์เกษมสันต์ วัฒวรรณ ท่านอาจารย์ศิริพันธ์ โมราถบ และท่านศาสตราจารย์
ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุลเป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และเค้าโครง
วิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นคุณยิ่ง

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณณัญญู บุญกริยากร เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ
ในการเขียนวิทยานิพนธ์ และกรุณาให้ข้อมูลที่สำคัญยิ่ง และขอขอบคุณผู้ให้ความอนุเคราะห์ใน
การดำเนินการวิจัยภาคสนามที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ตลอดจนผู้ให้ความอนุเคราะห์ในการเขียน
วิทยานิพนธ์ทุกท่าน

ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาที่ให้โอกาสในการศึกษา และคุณรัฐพล พิณิจพลนิกร
พี่ชึ่งให้การสนับสนุนแก่ผู้เขียนในทุกๆ เรื่องตลอดมา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภัทรพร พิณิจพลนิกร

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัญหาการคุ้มครองแรงงานในภาคเกษตรกรรม

: ศึกษากรณีการเลี้ยงไก่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

โดย

นางสาวภัทรพร พินิจพลนิกร

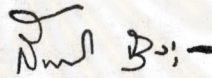
ภาควิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์สุดาศิริ วศวงศ์

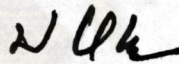
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

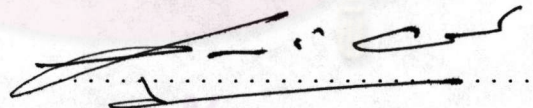
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ อุดงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

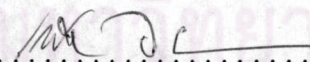
.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์ประสงค์ รัตนันท์)

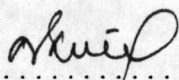
.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์สุดาศิริ วศวงศ์)

.....กรรมการ

(อาจารย์เกษมสันต์ วิลาวรรณ)

.....กรรมการ

(อาจารย์ศิริพันธ์ โมราถบ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ภัทรพร พิณพจน์นิกร : ปัญหาการคุ้มครองแรงงานในภาค เกษตรกรรม : ศึกษากรณีการ
เลี้ยงไก่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา (PROBLEMS OF LABOUR PROTECTION IN
AGRICULTURAL SECTOR : A CASE STUDY OF CHICKEN FARMING IN
CHACHOENGSAO PROVINCE) อ.ที่ปรึกษา : รศ.สุดาศิริ วศวงค์, 241 หน้า
ISBN 974-632-172-2

ในปัจจุบันนี้ยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองแรงงานที่เหมาะสมกับงาน เกษตรกรรมอย่างแท้จริง
เนื่องจากกฎหมายคุ้มครองแรงงานฉบับปัจจุบันมีข้อกำหนดบางประการที่ไม่สามารถบังคับใช้กับงาน
เกษตรกรรมได้ จึงได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาในการทำงาน เกษตรกรรม และได้ดำเนินการศึกษา
วิจัยภาคสนาม เฉพาะกิจการเลี้ยงไก่เป็นกรณีศึกษา

พบว่า งาน เกษตรกรรมนั้น ไม่สามารถกำหนดเวลาในการทำงานได้แน่นอนตายตัว เช่น
เดียวกับงานอุตสาหกรรมหรือพาณิชยกรรม มิฉะนั้นจะเกิดความเสียหาย แรงงานทุกคนต้องทำงาน เช่น
เดียวกันในตำแหน่งคนงาน โดยได้รับค่าจ้างในอัตราค่อนข้างต่ำ แต่งานที่ทำไม่ใช่งานหนักและมีความ
เสี่ยงกับอันตรายน้อย

เพื่อให้การคุ้มครองแรงงานในภาค เกษตรกรรมได้ผลอย่างแท้จริง จะต้องกำหนด เป็นกฎหมาย
คุ้มครองแรงงานในภาค เกษตรกรรม แยกต่างหากจากกฎหมายคุ้มครองแรงงานประ เภทอื่น ๆ โดย
ไม่กำหนดบังคับ เกี่ยวกับ เวลาในการทำงานอย่าง เกร็งครัดและ เปิดโอกาสให้มีการทำงานได้ทุกวัน มีข้อ
กำหนดคุ้มครอง เป็นพิเศษ เฉพาะแรงงานหญิงและ เด็ก สวัสดิการและความปลอดภัยในการทำงาน เท่าที่
จำเป็น ตลอดจนให้ถือรวมประโยชน์ตอบแทนในการทำงานต่าง ๆ เป็นค่าจ้างด้วย ทั้งนี้ ควรกำหนด
กฎหมายเป็นมาตรฐานขั้นต่ำไว้กว้าง ๆ แต่ชัดเจน เพื่อให้มีความยืดหยุ่น สามารถบังคับใช้กับงาน
เกษตรกรรมประเภทต่าง ๆ ได้ และให้มีคณะกรรมการแรงงานในภาค เกษตรกรรมเป็นผู้พิจารณา กำหนดใน
รายละเอียดที่เหมาะสมกับงาน เกษตรกรรมแต่ละประเภทต่อไป

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C370355 : MAJOR LAW
KEY WORD: AGRICULTURE/LABOUR PROTECTION

PATTARAPORN PINITPONNIKORN : PROBLEMS OF LABOUR PROTECTION IN
AGRICULTURAL SECTOR : A CASE STUDY OF CHICKEN FARMING IN CHACHOENGSAO
PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.SUDASIRI WASAWONG, 241 pp.
ISBN 974-632-172-2

At present, there is no actual labour protection law in agricultural labour due to some regulation of current labour protection law is not effective to agricultural labour. Therefore, working conditions and problems in agricultural labour are studied. Field research study is focused especially on chicken enterprise for a case study.

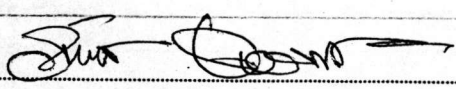
As a result, agricultural labour could not be fixed working time comparatively to industrial and commercial labour. Moreover, daily working is required. Otherwise, it may cause any damage. Individual has to work as labourer with low rate of wage but work is not too hard and less risk.

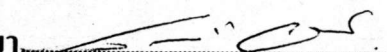
In order to labour protection in agricultural sector will be effective, labour protection law is stated and seperated from others labour protection law without regulation for strict working time and work could be done by labour everyday. There is special regulation to protect both child and woman labour as well as safety and welfare regulation in agricultural labour protection. In addition, other benefits must be included wages. On the conclusion, all above statement should be stipulated the labour standard into labour protection law with general but clear. It will be effective measure to various agricultural labour. Besides, Committee for agricultural labour sector should be established to elaborate the suitable for each types of agricultural labour.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์

ปีการศึกษา.....2537

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	5
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
ทฤษฎี แนวคิด.....	7
สมมติฐาน.....	8
ขอบเขตของการศึกษา.....	8
วิธีดำเนินการศึกษา.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	14
นิยามศัพท์.....	14
2 การคุ้มครองแรงงานในภาคเกษตรกรรม.....	16
งานเกษตรกรรมในความหมายของกฎหมายฉบับต่างๆ.....	17
การคุ้มครองแรงงานในงานเกษตรกรรมในอดีต.....	21
การให้ความคุ้มครองแรงงานในงานเกษตรกรรมในปัจจุบัน.....	29

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3 สภาพและปัญหาการจ้างแรงงานในภาคเกษตรกรรม.....	43
สภาพและปัญหาการจ้างแรงงานในงานเพาะปลูก.....	44
สภาพและปัญหาการจ้างแรงงานในงานประมงน้ำกร่อย.....	61
สภาพและปัญหาการจ้างแรงงานในงานเลี้ยงสัตว์.....	75
สภาพและปัญหาการจ้างแรงงานในกิจการเลี้ยงไก่.....	89
4 วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายคุ้มครองแรงงานในภาคเกษตรกรรมของ ประเทศไทยกับต่างประเทศ.....	136
นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง.....	137
1. ความหมายของงานเกษตรกรรม.....	138
2. ความหมายของลูกจ้าง.....	139
การคุ้มครองการใช้แรงงานทั่วไป.....	140
1. กำหนดเวลาทำงานปกติ.....	141
2. เวลาพักระหว่างการทำงาน.....	144
3. วันหยุดประจำสัปดาห์.....	146
4. วันหยุดตามประเพณี.....	149
5. วันหยุดพักผ่อนประจำปี.....	150
6. วันลาป่วย.....	154
7. การทำงานล่วงเวลา.....	156
8. การทำงานในวันหยุด.....	158
ค่าตอบแทนแรงงาน.....	159
1. ค่าจ้าง.....	160

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2. กำหนดการจ่ายค่าจ้าง.....	162
3. อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ.....	164
4. ค่าล่วงเวลา.....	166
5. ค่าทำงานในวันหยุด.....	167
การคุ้มครองแรงงานหญิง.....	169
1. เวลาทำงาน.....	170
2. ประเภทของงาน.....	171
3. การลาคลอด.....	172
การคุ้มครองแรงงานเด็ก.....	174
1. อายุขั้นต่ำในการทำงาน.....	174
2. เวลาทำงาน.....	176
3. ประเภทของงานที่ห้ามเด็กทำ.....	176
เงินทดแทน.....	178
ค่าชดเชย.....	179
สวัสดิการและความปลอดภัยในการทำงาน.....	181
1. สวัสดิการในการทำงาน.....	182
2. ความปลอดภัยในการทำงาน.....	183
5 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	186
สภาพและปัญหาการทำงานเกษตรกรรม.....	187
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานในภาคเกษตรกรรม.....	197

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
รายการอ้างอิง.....	213
ภาคผนวก.....	217
ประวัติผู้เขียน.....	241

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	ประเภทของแรงงาน จำแนกตามขนาดของกิจการและประเภท การจ้าง.....	93
ตารางที่ 2	ประเภทของแรงงานประจำ จำแนกตามสถานที่ตั้งสถานประกอบการ และประเภทการจ้าง.....	94
ตารางที่ 3	การจ้างแรงงานครอบครัว จำแนกตามขนาดของกิจการและวิธีการ คำนวณจ่ายค่าจ้าง.....	95
ตารางที่ 4	ลักษณะของแรงงาน จำแนกตามขนาดของกิจการและเพศ.....	96
ตารางที่ 5	อายุของแรงงานตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของกิจการและเพศ.....	97
ตารางที่ 6	ลักษณะของแรงงานตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของกิจการและการศึกษา	98
ตารางที่ 7	ภูมิลำเนาเดิมของแรงงานตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของ กิจการ.....	99
ตารางที่ 8	ระยะเวลาในการทำงานของแรงงานตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของ กิจการ.....	100
ตารางที่ 9	กำหนดเวลาเริ่มงานของแรงงานตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของกิจการ	105
ตารางที่ 10	กำหนดเวลาเลิกงานของแรงงานตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของกิจการ	106
ตารางที่ 11	เวลาทำงานจริงของแรงงาน จำแนกตามขนาดของกิจการ.....	107
ตารางที่ 12	เวลาพักระหว่างการทำงาน จำแนกตามขนาดของกิจการ.....	108
ตารางที่ 13	การทำงานล่วงเวลา จำแนกตามขนาดของกิจการ.....	111
ตารางที่ 14	การจ้างลูกจ้างชั่วคราว จำแนกตามขนาดของกิจการและวิธีการคำนวณ ค่าจ้าง.....	112
ตารางที่ 15	วันหยุดประจำสัปดาห์ จำแนกตามขนาดของกิจการ กิจการที่กำหนด และจำนวนวันหยุด.....	114

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 16 กำหนดวันลาพักผ่อนประจำปีหรือลากิจ จำแนกตามขนาดของกิจการ กิจการที่กำหนดและจำนวนวันลา.....	116
ตารางที่ 17 อัตราค่าจ้าง โดยเฉลี่ย จำแนกตามขนาดของกิจการและอัตราค่าจ้างขั้น ต่ำสุด-สูงสุด.....	118
ตารางที่ 18 กำหนดจ่ายค่าจ้าง จำแนกตามขนาดของกิจการ.....	119
ตารางที่ 19 สวัสดิการที่นายจ้างจัดให้ลูกจ้าง จำแนกตามขนาดของกิจการ และประเภทของสวัสดิการ.....	123
ตารางที่ 20 การเจ็บป่วยหรือได้รับอันตรายจากการทำงาน จำแนกตามขนาดของ กิจการและคำตอบของนายจ้าง-ลูกจ้าง.....	125
ตารางที่ 21 ปัญหาของนายจ้างเกี่ยวกับแรงงานรับจ้าง จำแนกตามขนาดของ กิจการ.....	127
ตารางที่ 22 วิธีการหาแรงงานของนายจ้าง จำแนกตามขนาดของกิจการ.....	128
ตารางที่ 23 ความเห็นของนายจ้างในการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองแรงงานใน ภาคเกษตรกรรมจำแนกตามขนาดของกิจการ.....	130
ตารางที่ 24 ปัญหาของแรงงานในการทำงาน จำแนกตามขนาดของกิจการและปัญหา	132
ตารางที่ 25 ความรู้ของแรงงานในเรื่องกฎหมายคุ้มครองแรงงาน จำแนก ตามขนาดกิจการ.....	134